

Džil Pol

OGRLICA KNEGINJE TATJANE

Preveo Mirko Bižić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2018.

*Ovaj roman je u celosti izmišljen.
Imena, likovi i događaji prikazani u njemu proizvod su autorkine
mašte. Svaka sličnost sa stvarnim ličnostima, živim ili mrtvim,
događajima ili mestima, potpuno je slučajna.*

Za Ričarda, s ljubavlju

Marija Fjodorovna
(prinčeza Dagmar
od Danske)

Aleksandar III,
car Rusije

venčani 1863.

Marija

carica Rusije
Aleksandra Fjodorovna
(ranije prinčeza
Alik od Hesena)

Nikolaj II,
car Rusije

Georgije

Mihail

venčani
1894.

Aleksandar

Ksenija

Olga

Olga

Tatjana

Marija

Anastasija

Aleksej

Prolog

Jezero Akanabi, Savezna Država Njujork, 19. jul 2016.

Prošlo je dvadeset devet sati otkad je Kiti Fišer ostavila muža. Za to vreme proputovala je 5.975 kilometara. U časopisu avio-kompanije pisalo je da je razdaljina od Londona do Njujorka 5.570 kilometara, a uređaj za satelitsku navigaciju u iznajmljenom automobilu pokazao joj je da se vozila 405 kilometara otkad je krenula s aerodroma. Između nje i Toma bili su čitav okean i pola jedne države. Trebalo je da bude uznemirena, ali samo je otupela.

Kod kuće u Britaniji bilo je pola pet, subota po podne, i pitala se šta Tom radi, a zatim se namrštila dok ga je zamišljala kako baza oko kuće u donjem delu trenerke i majici. On će nesumnjivo pozvati njene najbliže prijateljice, potpuno nevino pitajući znaju li gde je. Koliko će mu trebati da shvati da je odletela u Ameriku, da pogleda brvnaru kraj jezera, koju je nasledila od pradede?

Vodila je računa da za sobom ne ostavi nikakav dokument, kako on ne bi došao do adrese. Ostaviće ga da se neko vreme peče na tihoj vatri. To je i zaslužio, zbog neverstva. Zadrhtala je na tu reč, a u glavi su joj, i protiv volje, blesnule poruke na njegovom telefonu. Još je bila u šoku. Ništa nije delovalo stvarno. *Ne misli o tome; prestani da razmišljaš.*

Ženski glas s uređaja za satelitsku navigaciju zvučao je utešno sigurno u sebe: „Posle dvesta metara, skrenite levo na Put Velikog potoka.“ Bio je lep osećaj kada vam govore šta da radite; to je bilo upravo ono što joj treba, dok se ostatak njenog života raspadao. Ali nekoliko minuta kasnije ženski glas je očigledno pogrešio. „Stigli ste na odredište“, rekao je, ali Kiti je videla

samo gustu šumu, koja je opkoljavala put s obe strane. Nastavila je dalje, ali glas joj je naložio: „Okrenite se.“

Kiti je izašla iz kola da pešice istraži okolinu i, zagledajući između drveća, otkrila stazu, zarašlu u travu do struka i zaklonjenu granama. Pogledala je mapu, koja joj je poslata zajedno s dokumentima o vlasništvu nad brvnarom, i zaključila da je to definitivno pravo mesto. Izgrebala bi boju na kolima kad bi pokušala da se proveze stazom, pa je krenula peške, probijajući se kroz čestar. Čulo se zujanje insekata i osećao se jak miris zelenila, kao na pokošenom travnjaku posle kiše. Uskoro je ugledala čelični odsjaj jezera Akanabi, s mrljama svetlosti koje poigravaju na površini. Stigavši do obale, osvrnula se pa zaškiljila u mapu. Trebalo bi da je brvnara baš tu negde.

A onda je primetila humku puzavica visoku neka četiri metra. Prošlo je trideset godina otkad je neko živeo ovde i Kiti je već bila spremna na to da je od brvnare ostala samo gomila krša. Umesto toga, izgledalo je kao da je šuma stvorila zaštitnu čauru, da je zakloni od prirodnih elemenata. Korov se obmotao oko temelja, probio se unutra kroz slomljene prozore i formirao neku vrstu tepiha na krovu. Ulaz je bio jedva vidljiv kroz izuvijano rastinje. Ali položaj brvnare, na blagoj padini, samo metar od šljunkovite obale, bio je neverovatan.

Prišla je da bolje pogleda. Drveni mol isturen u jezero odavno se urušio, ostavljajući za sobom tek nekoliko usamljenih potpornih stubova. Mladica stabla prorasla je metar ili metar i po kroz četiri-pet stepenika na trem brvnare, pa su se izvili i popucali, a korenje se izuvijalo kroz ispućalo drvo poput zmijskog gnezda. Ali zarđali limeni krov naizgled i dalje nije propuštao vodu i štutio je zidove ispod sebe. „Betonski temelji“, primetila je.

Pažljivo koračajući, Kiti se popela na trem, gde su zarđali lanci visili s tavanice, a izlomljene daske na podu ukazivale na to da je tu nekada bila ljuljaška. Zamislila je pradedu kako tu sedi i gleda ka horizontu, možda s pivom u ruci. Odgurnuvši rastinje u stranu, stigla je do vrata brvnare i otkrila da nisu zaključana. Unutrašnjost je bila u polumraku i memljiva, ispunjena vonjem vlažnih pečurki i starog drveta. Prašina je poigravala u zracima sunčeve svetlosti koja se probijala između puzavica. Kada su joj se oči prilagodile na polumrak, Kiti je videla veliku prostoriju sa zarđalim šopretom, starim gvozdenim krevetom s ubuđalim dušekom, drvenim stolom i gomilama smeća na sve strane: požutele novine, prastare konzerve i par izandalih gumenih kaljača.

Ogrlica kneginje Tatjane

Pažljivo je zakoračila kroz prostoriju. Jedna vrata su od kupatila s prljavom kadom, umivaonikom i klozetskom šoljom; na polici je četkica za brisanje pokrivena paučinom. Na njeno zaprepašćenje, voda je pljusnula iz vodokotlića kada je povukla ručicu, a posle tihog krkljajućeg zvuka, i iz česme je potekla tamna voda. Pretpostavila je da su instalacije povezane s izvorom na brdu iza brvnare i da postoji i septička jama, ali sigurno je prošlo trideset godina otkad je poslednji put pražnjena.

Vratila u kuhinju/spavaću sobu/dnevni boravak i obišla je, proveravajući stanje zidova i plafona. Na svu sreću, pod se čvrsto držao pod njenim nogama. Procenila je da bi mogla čak i da prenoći ovde, samo da raščisti smeće i raskrči džunglu, kako bi unutra pustila malo vazduha.

Izašla je na trem i zagledala se u okolinu. Nekoliko srebrnih breza uzdizalo se između nje i obale, koju su zapljuskivali mali talasi. Nisu bili vidljivi nikakvi znaci ljudskog prisustva i nije se probijao nikakav zvuk saobraćaja; i suprotna obala, udaljena oko kilometar i po, bila je gusto obrasla šumom. Ovde su bili samo ona, drveće i jezero, i to je bilo sjajno.

Kiti se vratila do kola da uzme torbe i dovuče ih niz stazu, ostavljajući ugaženu travu za sobom. Pojela je sendvič sa usoljenom govedinom i kiselim krastavcima, izabravši ga na aerodromu, popila limenku seven apa, pa navukla čvrste rukavice, da počne da čupa puzavice koje guše njenu brvnaru. Primetila je da je već oseća kao svoju. Već se zaljubljuivala u nju.

Među rastinjem je bila i biljka koju su ona i njene školske drugarice zvale lepljivkom. Pokušavale su da je krišom zalepe jedna drugoj na leđa. Druga vrsta puzavice ispunjavala je vazduh sporama koje su peckale po grlu. Pazila je da joj nijedan list ne dodirne kožu jer je znala da u Americi raste i otrovni bršljan, a nije znala kako izgleda. Roj sićušnih mušica podigao se u vazduh i odlebdeo na povetarcu. Radila je s turobnom odlučnošću, nadajući se da će potpunim iscrpljivanjem mišića moći da potisne panične misli, koje su joj stvarale metež u glavi. *Ne misli o Tomu. Prestani da misliš.* Pone-la je mobilni telefon i laptop zbog sile navika XXI veka, ali i jedan i drugi uređaj bili su isključeni. Nije mogla da podnese da sluša njegova izvinjenja i opravdanja, jednostavno nije želela da se bavi njime.

Kada je počupala većinu rastinja, videla je da od oronule daske čine da brvnara izgleda kao organski deo predela. Uprkos tome što je imala samo jednu prostoriju, bila je velika, dugačka oko sedam metara, s prozorima sa svih strana, i nagnutim krovom s malim dimnjakom. Ponovo je ušla i

natrpala krš u čvrste kese za smeće, koje je kupila usput, zaustavivši se na trenutak da pročita nekoliko požutelih novinskih naslova: Černobiljska katastrofa u Rusiji; eksplozija spejs-šatla *Čalendžer*. Opruge na krevetu odavno su popucale pa ga je izvukla napolje, da ga se kasnije otarasi, a zatim razmotala vreću za spavanje i prostrla je u uglu.

Kada je završila, sunce se već spuštalo iznad jezera, a ptice su glasno kreštale, trošeći svoj poslednji nalet energije za taj dan. Izašla je i sela na trem da ih sluša. Čuo se zov kozodoja, zvučao je sasvim kao vučje zavijanje. Uokolo su proletali tamni šišmiši, a u daljini kreketale žabe.

Iznenada je videla kako nešto sija ispod napuklog drveta stepenica, uglavljeno među korenje drveća. Zaleгла je, pružila ruku da dohvati predmet, i odmah se iznenadila težinom. Izvukla ga je i videla da je to zlatna ovalna pločica, dugačka oko dva centimetra, ukrašena sićušnim raznobojnim draguljima – ružičastim, plavim i tamnožutim – usađenim između uvijenih zlatnih vitica, poput cvetova na vinovoj lozi. Izgledala je skupo. Na poledini je mogla da razazna neku gravuru, ali ona se tokom godina izlizala od trenja. Na vrhu pločice bila je rupa i Kiti je pretpostavila da je nekada nošena na lančiću. Mora da se neko veoma rastužio što je izgubio tako lep privezak. Nikada nije videla ništa slično ovome.

Kiti je gurnula pločicu duboko u džep i uzela drugi aerodromski sendvič, ovog puta s ćuretinom i salatom. Pojela ga je za večeru i, sedeći na ivici trema, dok su joj noge visile u vazduhu, popila flašu *šenena blana*, koju je donela iz aviona. Drveće se ispred nje njihalo na blagom povetarcu, a glatka površina jezera odražavala je upečatljive boje neba, koje su se menjale od svetloružičaste, preko modre i zlatne, do bronzane, oštro i nadrealno, poput uvodnih snimaka holivudskog filma.

Prvo poglavlje

Carsko Selo, Rusija, septembar 1914.

Dmitrije Malama se polako razbudio iz dubokog dremeža, neodređeno svestan mrmljanja glasova i šapata svežeg povetarca na njegovom licu. Imao je gadnu glavobolju. Osećao je uporan izjedajući bol u slepoočnicama, dodatno pojačan jačinom svetlosti. Odjednom se setio da je u bolnici. Dovedi su ga ovde prošle večeri i poslednje čega se sećao bilo je kako mu medicinska sestra daje laudanum rastopljen u vodi.

A onda se setio svoje noge: da li su mu je amputirali tokom noći? Otkad je ranjen na frontu, živio je u strahu da će doći do infekcije i da će izgubiti nogu. Otvorio je oči i pridigao se na lakat da pogleda: ispod pokrivača su se videla dva obrisa. Podigao je pokrivač i osetio ogromno olakšanje, videvši levu nogu umotanu u zavoje, ali i dalje i te kako postojeću. Mrdnuo je nožnim prstima da proveri u kakvom su stanju pa ponovo klonuo na jastuk, pokušavajući da ignoriše različite vrste bola u nozi, glavi i utrobi.

Barem je imao dve noge. Bez njih ne bi više mogao da služi svojoj zemlji. Poslali bi ga kući da živi sa ocem i majkom, nesposobnog za bilo šta: žaljenja dostojno stvorenje koje skakuće unaokolo na drvenoj nozi.

„Budni ste? Da li biste želeli nešto da pojedete?“ Zdepasta medicinska sestra sa senkom brkova na licu sedela je pored njegovog kreveta i, ne čekajući odgovor, ponudila mu kašiku kaše. Njemu se obrnuo stomak pa je okrenuo glavu na drugu stranu. „Dobro, vratiću se kasnije“, reče ona n kratko mu dodirnuvši čelo hladnim prstima.

Sklopio je oči i utonuo u stanje polusna. Mogao je da čuje zvuke u bolničkom krilu u kom je ležao, ali glava mu je bila teška kao olovo, a misli

zbrka nasumičnih slika: rata, njegovog prijatelja Maljeviča, koji pogođen krvvari na travi, njegovih sestara, kuće.

U pozadini je čuo zvonki devojački smeh. Nije zvučalo kao da je to smeh medicinske sestre koja ga je maločas obišla. Malo je otvorio oči i video visoka i vitka obličja dve mlade devojke s blistavobelim maramama na glavi i dugim bezobličnim mantilima. Da se tek probudio prvi put na ovom mestu, možda bi se uplašio da je umro i da vidi anđele.

„Poznajem te“, rekao je jedan od anđela lebdeći do njegovog kreveta. „Bio si u carskoj gardi u Peterhofu. Zar nisi ti onaj što je skočio u more da spase psa?“

Glas joj je bio dubok i lep. Kada je prišla bliže, on se prenu, shvativši da je to velika kneginja Tatjana, druga ćerka cara Nikolaja. Dok je Olga, najstarija ćerka, ličila na oca, Tatjana je imala blago orijentalnu strukturu kostiju, na majku. Zurila je u njega prodornim sivo-ljubičastim očima, čekajući odgovor.

„Da, bojim se da sam to bio ja. Uniforma mi je bila uništena, moj kapetan bio je besan, a pas je bio lualica koji se samo otrešao i pobegao i ne zahvalivši mi.“ Osmehnuo se. „Iznenaden sam da ste i vi čuli za to, vaše carsko visočanstvo.“

Ona mu uzvratila osmehom. „Čula sam neke gardiste kako pričaju o tome i zatražila od njih da mi vas pokažu. Vi ste, izgleda, ljubitelj pasa.“

„I to veliki. Imam dva kod kuće, ruskog hrta i lajku. Prave su bitange, ali mnogo mi nedostaju.“

„Moj otac mnogo voli ruske hrtove. Imao je jednog za kog je govorio da je inteligentniji od većine ljudi, a bio je skrhan od bola kada je uginuo.“ Ljupko je nabrala nos. „Ali oni koje držimo u štenarama stalno laju. Volela bih da imam svog psa u palati, ali morao bi da bude tiši. Možda možete da mi date neki savet?“

On se osećao počastvovano što velika kneginja razgovara s njim na ova-ko prirodan i svakidašnji način. „Naravno, vaše carsko visočanstvo. Da li više volite male ili velike pse?“

„Mislim da više volim male. I nema potrebe da me zovete 'vaše carsko visočanstvo'. Ja sam ovde medicinska sestra, a ne velika kneginja. Mama, moja sestra Olga i ja prošle smo obuku za medicinske sestre baš da pomognemo u ratnim naporima. U poslednje vreme ovde sam poznata kao Sestra Romanova Tri, pošto postoje i broj jedan i broj dva.“

Ogrlica kneginje Tatjane

On se nasmejao čuvši ovo bezlično ime. „Volite li terijere, Sestro Romanova tri? Crni ruski terijer je pametan pas i nije previše bučan. Španijeli su takođe popularni damski psi, zbog svoje svilenkaste dlake. A postoje i male rase buldoga. Meni se, na primer, prilično dopada francuski buldog.“

Ona zapljeska rukama. „O, da! Volim ona njihova ozbiljna izborana lica, kao da na leđima nose sve brige ovoga sveta.“

Njena sestra Olga, drugi anđeo u belom, pozva je da joj kaže da ide u drugo bolničko krilo. Dmitrije je očekivao da Tatjana krene za njom, ali ona ostade s njim.

„Vidim da ste ranjeni u nogu“, reče ona. „Da li vas mnogo boli? Mogu li nešto da vam donesem?“

On odmahnu glavom. „Hvala vam, dobro sam. Samo se nerviram što sam bio dovoljno nemaran da budem ranjen već u prvoj nedelji rata.“

„Da li je to od metka?“

On se u mislima vrati u tren kad je jurnuo da izbavi Maljeviča s bojnog polja vukući ga za okovratnik. Sećao se da je osetio jak udarac u butinu, ali nije se obazirao na to dok se koncentrisao na spasavanje prijatelja. „Da. Nisam shvatio da sam ranjen sve dok se nismo vratili u štab. Bilo je to baš čudno, jer bol i krvarenje nisu počeli sve do tada.“ Krv je odjednom pokujljala iz rane i on se srušio na travu. Prava je misterija zašto nije prokrvarila ranije, tamo, na bojnopolju – kao da je neki svetac pazio na njega. Sećao se da je, kada je pao, osećao da mu je jako vruće i da je počeo da drhti, pa je stegao zube, a kada su mu svukli pantalone, videli su iskrzanu rupu od metka kroz celu levu butinu, nakon čega je isti metak okrznuo i desnu. Na svu sreću, nije ostao unutra. Proteklih nedelja prebačen je s fronta u Gumbinenu u istočnoj Pruskoj, preko raznih medicinskih ispostava, do Katari-nine palate u Sankt Peterburgu, gde su veličanstvene dvorane pretvorene u bolničke prostorije.

Tatjana ga je upitala u kom je puku bio i uskliknula kada je čula da je bio u Osmom vaznesenjskom ulanskom puku: „Vi ste jedan od mojih ljudi! Moram naročito dobro da brinem o vama.“ I Olgi i Tatjani je na četrnaesti rođendan data počasna komanda nad određenim pukovima.

„Velika je čast da me neguje moj pukovnik“, osmehnu se on. „Ali pretpostavljam da ću morati lepo da se ponašam kada ste u blizini.“

Neko vreme pričali su o ratu, koji je počeo samo nekoliko nedelja ranije nakon nesputanog militarizma nemačkog kajzera. Sve je to još bilo šok

za Dmitrija, a Tatjana mu je rekla da je bilo još šokantnije za njenu porodicu, pošto su imali toliko nemačkih rođaka, budući da je njihova majka tamo rođena. Nazivala je kajzera svinjom. Olga je provirila unutra tražeći sestru i kratko i nervozno joj mahнула.

„Moram da radim“, reče Tatjana. „Trebalo bi da pomažem iskusnijoj sestri, a ona će me čekati. Ali recite mi, mogu li išta da učinim kako bih vam boravak ovde učinila udobnijim?“

„Pretpostavljam da biste mogli da mi pozajmite knjigu? Bilo koju. Volim da čitam.“ Nadao se da nije nametljiv. „Vratio bih vam je, razume se.“

Ona je izgledala oduševljeno. „I ja volim da čitam. Ko su vam omiljeni pisci?“

On je oklevao. Toliko dobrih pisaca u poslednje vreme bilo je protiv cara: Aleksandar Kuprin, Maksim Gorki, Ivan Bunjin... Morao je da izabere nekog iz ranijih vremena. „Tolstoj, naravno. I Čehov.“

„Slažem se s vama“, rekla je ona. „Mnogo više volim klasike od savremenih pisaca. Moj apsolutni favorit je Turgenjev. Da li ste čitali *Očeve i decu*?“

Dmitrije je bio iznenađen, pošto se roman bavio mlađom generacijom koja odbacuje vrednosti starog aristokratskog poretka. „Ne otkad sam bio dečak. Volim Turgenjevljevu poetičnost. On prenosi slike koje pokreću dušu.“

Nju je ovo zabavilo: „Zvučite kao da ste i sami pisac.“

On se namršti. „Dok sam bio mlađi, vodio sam dnevnik, ali odavno to više ne radim. Pisao sam prilično cmizdravo i popustljivo prema sebi.“

„Stvarno? Ja vodim dnevnik. Pokušavam istinito da opišem dnevne događaje. Volim izazov pronalaženja pravih reči i one mi često dođu dok radim nešto potpuno drugo: radim ovde u bolnici, ili vezem, ili...“ Zastala je blago pocrvenevši.

Njemu se dopadao način na koji je govorila, sporo, vodeći računa o rečima, a u očima joj se videla inteligencija. „U tom slučaju, imate instinkt pisca.“

Ona se nasmeja. „O, teško da bih mogla da se izdajem za... Niko osim mene ne čita moj dnevnik.“

„Bez publike možete da izrazite najiskrenija osećanja. Nekada sam smatrao pisanje veoma korisnim za samorazumevanje. Znao sam kako nekada reagujete na način koji vas zbuni? Pomislite: zašto osećam bes? Zašto me ovo rastužuje? Fascinantno je otkrivati sićušnu varnicu koja je pokrenula tu reakciju, možda tek samo neki nenamerni nagoveštaj, nešto što vas je pogodilo u neku žicu i pokrenulo emociju iz nekog mnogo ranijeg iskustva...“

Ogrlica kneginje Tatjane

Ljudska priroda je najzanimljiviji predmet za proučavanje. “Zastao je, osećajući da je previše govorio, a možda joj i dosađivao, ali izgledalo je da ga pažljivo sluša.

„Tačno znam na šta mislite“, rekla je, grizući usnu kao da je neki primer za ovo upravo proleteo kroz njenu glavu.

Dmitrije ju je posmatrao razmišljajući da izgleda kao otvorena prirodna devojka. Očekivao je da careve ćerke budu ohole i sofisticirane, kao velike dame petrogradske aristokratije, ali izgledalo je da Tatjana u sebi nema nikakve nadmenosti. Razgovarala je s njim kao sa sebi ravnim.

„Sestro Romanova Tri“, pozva neka žena s vrata.

„Dolazim, sestro Čebotarjova.“ Brzo i toplo se osmehnula Dmitriju, govoreći: „Do sutra“, a zatim je žurno izašla iz bolničkog odeljenja.

Dmitrije je gledao kako odlazi sa osmehom na usnama, potpuno zaboravivši na bol. Pitao se koliko godina Tatjana može imati, a onda zaključio da ima sedamnaest, šest godina manje od njega. Po ponašanju izgledala je još mlađe. A bila je mnogo lepša nego što je ikada zamišljao kada bi je video iz daljine. Koža joj je bila savršeno glatka, oči poput dubokih jezera, usne rumene, kao od divljih kupina... Da nije bila od Romanovih, Dmitrije bi flertovao s njom. U godinama koje je proveo u carskoj gardi, osvojio je veći broj mladih plemkinja iz Sankt Peterburga, iako ga nijedna od njih nije zainteresovala na duže vreme. Ali ova ovde, pomislio je, bila je devojka u koju bi lako mogao da se zaljubi.

Drugo poglavlje

Sledećeg jutra Dmitrije je otvorio oči i zagledao se u plafon, gde su kupidoni, grifoni i druga mitološka stvorenja plesali u kao različak plavim polukrugovima. Ogroman višeslojni luster bleštao je na sunčevoj svetlosti. Zidovi su bili pokriveni belom svilom s delikatno oslikanim plavim cvetovima. On je bio u Plavom salonu Katarinine palate, mestu na koje bi ponekad bacio pogled dok je služio u carskoj gardi. Čovek u krevetu pored njegovog, po imenu Stjepanov, rekao mu je da su i dvorane Zimskog dvorca pretvorene u improvizovana bolnička krila za ranjene oficire. Ukrasi su uklonjeni

sa svih površina, neprocenjivo vredan nameštaj zamenjen je bolničkim krevetima, ali nosači na zidovima i šipke ispred kamina bili su od pozlaćene bronzne, a časovnik složene izrade na kaminu bio je ukrašen grčkim bogovima Dionisom i Momom od mermera i bronzne. Bogatstvo Romanovih bilo je neizmerno.

Carska porodica nije više živela u Katarininoj palati, pošto je zimi radije birala relativnu intimu obližnje Aleksandrove palate, leti Peterhof, a ekstravagantni luksuz carske jahte *Štandard* ili krimski Livadijski dvorac za vreme praznika. Većina veličanstvenih palata na baltičkoj obali Sankt Peterburga, gde je Dmitrije radio, služila je za ceremonijalne svrhe: za prijem dostojanstvenika koji su dolazili u posetu i za održavanje događaja od državnog značaja.

Kako je bilo odrastati u takvom bezgraničnom bogatstvu, pitao se Dmitrije. Imati kuću za slonove i kinesko pozorište u dvorištu, voziti se u blistavim novim automobilima s uniformisanim šoferima, dobiti šta god srce poželi? Tatjana nije izgledala kao razmažena devojka, ali puki luksuz njenog odrastanja morao je da je izdvoji od ostalih. Znao je da su njenu odeću šili vrhunski francuski krojači, a da su joj šeširi isporučivani čak iz otmene londonske radnje; da je njen parfem bio iz *Brokara i kompanije*, a cipele od Henrija Vajsa. Često je primećivao isporuke koje je dostavljao specijalni kurir. Iako je bio sin armijskog generala, član porodice iz više klase i s dobrim vezama, svakako se nikada nije mogao nadati da će postati blizak s Tatjanom. To je prosto bilo nemoguće.

Gledao je u sat, pitajući se kada će doći. Juče je bila sredina prepodneva kada se zaustavila kod njegovog kreveta. Uspeo je da pojede malo doručka i brkata medicinska sestra ga je presvukla. Donela mu je posudu s vodom i brijač i on se obrijao i očesljavao, žarko želeći da izgleda pristojno kad Tatjana dođe da ga obiđe.

Navratila je u deset, obraza rumenih od žurbe, s tri knjige ispod miške.

„Nadam se da vas nisam predugo ostavila da čekate. Morala sam da idem na predavanja, a onda sam išla u Znamensku crkvu da se pomolim za naše vojnike. Evo – da li će vas ijedna od ovih interesovati?“ Spustila je knjige na pokrivač pa privukla stolicu i sela pored njegovog kreveta.

„Vrlo ljubazno od vas, Sestro Romanova Tri.“ Dmitrije se osmehnuo. Uzeo je prvu knjigu: *Očevi i deca* od Turgenjeva. „Uživaću da ponovo pročitam ovu, da proverim da li je onakva kakvu je pamtim.“ Ona je